

Programa Compartim, gestió del coneixement del Departament de Justícia

Quadern de treball per a casos de violència fills-pares

Comunitat Medi obert de justícia juvenil
Novembre 2008

Avís legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, la distribució, la comunicació pública i la transformació per generar una obra derivada, sense cap restricció sempre que se'n citi el titular dels drets (Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia). La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/es/legalcode.ca>.

Aquest quadern està adreçat als professionals de medi obert que intervenen amb joves que presenten una problemàtica de violència cap als pares.

És un resum del document que es va lliurar durant la segona jornada de gestió del coneixement el 29 de novembre de 2007.

Amb aquest quadern es pretén donar vida a unes idees que s'han recollit mitjançant el treball del dia a dia dels tècnics de medi obert.

Volem que sigui un instrument més de comunicació entre tècnics, motiu pel qual trobareu una part final on podeu anotar els suggeriments que vulgueu fer arribar per a futures revisions del quadernet.

Per tant, hi trobareu:

- Una breu explicació sobre a què ens referim quan parlem de violència fills-pares
- Una exposició esquemàtica i exhaustiva d'objectius, actuacions i recursos, que té el suport en el coneixement dels professionals sobre la pràctica diària.
- Una part final d'observacions i suggeriments, on s'espera la vostra aportació per millorar el dossier 2007 i la nostra intervenció vers els casos de violència fills-pares.

Breu explicació sobre a què ens referim quan parlem de violència fills-pares

Quan parlem de violència fills-pares ens referim a la relació problemàtica que es produeix entre els fills i els pares i que es caracteritza per la presència d'agressions i/o amenaces, físiques i/o verbals dels fills vers els seus progenitors.

Cal diferenciar:

1. La violència quan és símptoma d'una problemàtica més àmplia de salut mental, disminució psíquica, consum de tòxics, etc. que explica i/o emmarca aquests comportaments. La intervenció que s'haurà de fer ve definida per la problemàtica major.
2. Quan la violència dels fills vers els pares és un problema amb entitat pròpia que no respon a cap altre trastorn o problema greu i individual del jove. Pot anar acompanyada de possibles consums de tòxics, problemes de salut mental, etc. però aquests no són la causa de les agressions sinó més elements de la problemàtica.

Podem observar:

1. Joves amb fets que se subscriuen únicament a la violència en el si de la llar vers els pares. Joves que estan normalitzats en altres aspectes, que focalitzen en conflictes en l'àmbit familiar, que arriben a Justícia Juvenil per una mesura de violència o maltractament familiar i no tenen cap altre tipus de mesura.
2. Joves amb fets que s'emmarquen dins un perfil delinqüencial més ampli; que tenen una o més mesures amb presència de violència i que poden tenir, o no, una problemàtica diferent que va més enllà de la violència familiar i, durant el procés d'execució de la mesura, surt a la llum la violència que exerceixen vers els seus pares.

Objectius, actuacions i recursos per treballar amb casos de violència fills–pares

S'han estructurat dos àmbits d'intervenció:

1. Àmbit d'intervenció amb la família, on hi trobareu subapartats que agrupen els objectius en relació amb:
 - la mesura judicial del fill i la responsabilitat dels pares en el conflicte
 - la dinàmica familiar
 - el grup d'iguals del fill
 - l'escola i/o treball del fill
 - les pròpies actituds com a pares

3. Àmbit d'intervenció amb el menor o jove, on hi trobareu subapartats que agrupen els objectius en relació amb:
 - la mesura judicial i la responsabilitat en el conflicte
 - la relació amb els pares
 - la relació amb els companys
 - la relació amb l'escola i/o treball
 - aspectes personals

És important que assenyaleu quins objectius, actuacions i recursos fareu servir o es treballaran en el cas de violència fill-pares que teniu adjudicat.

Àmbit d'intervenció amb la família

Objectius en relació amb la mesura judicial del fill i la responsabilitat dels pares en el conflicte

- ✘ Que els pares acceptin la seva responsabilitat en el conflicte
- ✘ Que es pares col·laborin en les actuacions programades pel tècnic de MO

Actuacions i estratègies	Recursos propis	Recursos externs
<ul style="list-style-type: none"> ✘ Explicar als pares el contingut de la mesura i les obligacions afegides. ✘ Donar a conèixer i raonar amb els pares les actuacions programades pel tècnic en el PEI. ✘ Emmarcar la col·laboració dels pares en l'execució de la mesura. ✘ Que els pares formulin la denúncia davant de situacions de violència ⁱ. 	<ul style="list-style-type: none"> ✘ El tècnic de MO: <ul style="list-style-type: none"> ✘ Entrevistes amb la família. ⁱⁱ ✘ Apropament vinculant. ⁱⁱⁱ ✘ Lectura sentència ^{iv}. ✘ El PEI. ^v ✘ Contrastar la informació rebuda. ^{vi} 	<ul style="list-style-type: none"> ✘ El jutge de menors. ✘ La Fiscalia. ^{vii}

Objectius en relació a la dinàmica familiar

- ✘ Que la família estableixi una normativa clara i factible. ^{viii}
- ✘ Que els pares s'esforcin per conèixer al seu fill. ^{ix}
- ✘ Que els pares clarifiquin el seu rol i interaccionin amb el fill per tal de definir també el seu paper.
- ✘ Que els pares tinguin una actitud oberta als canvis.
- ✘ Que els pares, estiguin disposats a invertir temps i esforços en reconduir la situació. ^x

Actuacions i estratègies	Recursos propis	Recursos externs
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Valorar amb els pares la conveniència o no de fomentar l'emancipació del jove. ✓ Reforçar i/o canviar la posició dels pares (rol reversal), o bé intentar mantenir la neutralitat. ✓ Desenvolupar estratègies per evitar la confrontació d'igual a igual. ✓ Combinar i/o prioritzar intervencions conjuntes i/o individuals. ✓ Analitzar les actuacions dels pares i les del menor per objectivar els punts de confrontació ✓ Derivar els pares a professionals especialistes en relacions familiars. ✓ Establir coordinacions entre tots els professionals que hi intervenen. ✓ Dur a terme activitats de grup amb pares amb problemàtiques semblants. ✓ Identificar els espais de poder dels pares i del fill. ✓ Identificar les necessitats reals de canvi d'estatus i de relacions que tenen els pares, i confrontar-lo amb els esforços necessaris per assolir-los. ✓ Treballar l'elaboració i la implementació de la normativa familiar. ✓ Fomentar els espais de relació i de comunicació pares-fill. ✓ Evitar o afavorir la participació de terceres persones (familiars, xicotes, amics) en el procés d'intervenció. ✓ Ensenyar als pares tècniques de negociació i de pacte. ✓ Aplicar tècniques de mediació. ✓ Promoure separacions terapèutiques temporals entre els pares i el seu fill. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Entrevistes conjuntes.^{xi} ✓ Mapes d'espais de coneixença del fill.^{xii} ✓ Tècniques de mediació.^{xiii} ✓ Mesura i/o recurs de convivència.^{xiv} ✓ Suport a l'emancipació. ✓ Psicòleg MO.^{xv} ✓ Grups de pares d'autoajuda.^{xvi} ✓ Programa PDS, d'intervenció psicoeducativa amb grups de pares.^{xvii} ✓ Documents de pactes.^{xviii} ✓ Elaborar un mapa d'espais de poder.^{xix} ✓ Diagramar els punts de confrontació pares-fill.^{xx} ✓ Diagramar els guanys i pèrdues de les parts en el procés de canvi.^{xxi} ✓ Ajuda a l'elaboració d'una normativa familiar aplicable.^{xxii} ✓ Debatre amb els pares, sobre articles i vídeos on es reflecteixin bones actituds educatives.^{xxiii} 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Terapeutes familiars.^{xxiv} ✓ Mediator comunitari. ✓ UBASP.^{xxv} ✓ Trobades en xarxa dels agents que hi intervenen.^{xxvi} ✓ Escoles de pares.^{xxvii} ✓ Altres adults prosocials.^{xxviii}

Objectius en relació al grup d'iguals del fill

- ✘ Que els pares coneguin els grups de relació del seu fill.
- ✘ Que els pares promoguin en el seu fill un criteri clar en relació amb les relacions amb altres joves.
- ✘ Que els pares estableixin una normativa clara a casa en relació amb la presència dels amics.
- ✘ Que els pares estableixin una normativa horària.

Actuacions i estratègies	Recursos propis	Recursos externs
<ul style="list-style-type: none"> ✘ Fomentar les tècniques de persuasió i influència dels pares. ✘ Orientar en relació a activitats familiars alternatives. ✘ Estimular el coneixement dels amics i les activitats del seu fill ✘ Intercanvi d'informació pares-tècnic ✘ Orientar els pares a fi que potenciïn activitats de lleure normalitzat per al seu fill. 	<ul style="list-style-type: none"> ✘ <i>Planificació</i>^{xxxix} d'activitats. ✘ <i>Sistematitzar l'intercanvi</i>^{xxx} d'informació, pares-tècnic. 	<ul style="list-style-type: none"> ✘ <i>Activitats de lleure en família.</i>^{xxxi} ✘ <i>Activitats de lleure, organitzat.</i>^{xxxii}

Objectius en relació a l'escola / treball del fill

- ✘ Que els pares tinguin una actitud coherent entre el que demanen al seu fill en relació al treball i la formació i la seva actitud.
- ✘ Que els pares participin i ajudin en la recerca laboral.
- ✘ Que els pares es preocupin pel rendiment escolar dels seus fills.
- ✘ Que els pares participin en la recerca d'alternatives escolars i/o laborals

Actuacions i estratègies	Recursos propis	Recursos externs
<ul style="list-style-type: none"> ✘ Orientar els pares perquè reforcin positivament els èxits dels seus fills. ✘ Evitar la sobreprotecció dels pares. ✘ Establir un canal de comunicació fluid amb els pares en relació a les gestions que es realitzen. ✘ Fomentar la relació dels pares amb els recursos formatius. ✘ Valorar positivament davant dels pares els èxits del fill. 	<ul style="list-style-type: none"> ✘ <i>Graelles de control de gestions.</i>^{xxxiii} ✘ <i>Llistats d'objectius assolits.</i>^{xxxiv} 	<ul style="list-style-type: none"> ✘ <i>Tutors i mediadors escolars.</i> ✘ <i>Sistema de premis i càstigs.</i>^{xxxv}

Objectius en relació a les pròpies actituds com a pares

- ✘ Que els pares siguin conscients dels seus problemes de salut mental, control emocional o toxicomanies.
- ✘ Que les situacions d'enfrontament personal no incloguin el menor.

Actuacions i estratègies	Recursos propis	Recursos externs
<ul style="list-style-type: none"> ✘ Derivar o orientar els pares als recursos especialitzats més adients. ✘ Separar el conflicte personal dels problemes del menor. 	<ul style="list-style-type: none"> ✘ Entrevistes conjuntes i/o individuals.^{xxxvi} ✘ Psicòleg de Medi Obert^{xxxvii} 	<ul style="list-style-type: none"> ✘ Mediació familiar.^{xxxviii} ✘ Xarxa pública de salut mental i toxicomanies.

Àmbit d'intervenció amb el menor o jove

Objectius en relació amb la mesura i la responsabilitat en el conflicte

- ✗ Que el jove accepti la seva responsabilitat en el conflicte
- ✗ Que el jove participi activament en les actuacions programades pel tècnic de MO

Actuacions i estratègies	Recursos propis	Recursos externs
<ul style="list-style-type: none"> ✗ Aconseguir una bona vinculació amb el jove. ✗ Donar a conèixer i raonar amb el menor les actuacions programades pel tècnic en el PEI. ✗ Raonar i explicar al menor la pertinença de la mesura com a resposta de la seva conducta infractora. ✗ Fer veure al menor l'obligatorietat i les obligacions de la mesura. 	<ul style="list-style-type: none"> ✗ El tècnic de M.O: <ul style="list-style-type: none"> ✗ Entrevistes individuals i conjuntes.^{xxxix xl} ✗ Establir un vincle relacional d'ajuda.^{xli} ✗ Lectura sentència. ✗ El PEI. ✗ Contrastar informació ✗ El SAVRY^{xlii} 	<ul style="list-style-type: none"> ✗ El jutge de menors. ✗ La Fiscalia.

Objectius en relació amb els pares

- ✗ Que el jove accepti i compleixi la normativa familiar.
- ✗ Que el jove entengui el seu rol i el dels seus pares dins la família.
- ✗ Que el jove iniciï una actitud de canvi en les seves relacions amb la família.

Actuacions i estratègies	Recursos propis	Recursos externs
<ul style="list-style-type: none"> ✗ Decidir si cal recuperar el vincle familiar o bé ajudar a trencar-lo. ✗ Fomentar que el jove elabori un projecte d'emancipació responsable ✗ Reforçar la posició del jove, la dels pares o bé intentar^{xliii} mantenir la neutralitat. ✗ Combinar i/o prioritzar intervencions conjuntes i/o individuals.^{xliv} ✗ Fer evident al jove la relació entre les seves actuacions i els problemes existents a la família. ✗ Derivar el jove a professionals especialistes en relacions familiars. ✗ Establir coordinacions entre tots els professionals que hi intervenen. ✗ Realitzar activitats de grup amb 	<ul style="list-style-type: none"> ✗ Entrevistes conjuntes. ✗ Mesura i/o recurs de convivència. ✗ Suport a l'emancipació. ✗ Tallers en grup de reflexió i autoajuda. ✗ Documents de normes i compromisos. ✗ Documents de pactes. ✗ Elaborar un mapa d'espais de poder. ✗ Diagramar les seqüències dels conflictes jove pares.^{xlv} ✗ Omplir una graella del que es pot guanyar o perdre amb el canvi d'actitud.^{xlvi} ✗ Articles i vídeos per reflexionar sobre els seus comportaments i actituds. ✗ Emprar tècniques de 	<ul style="list-style-type: none"> ✗ Terapeutes familiars ✗ Psicòleg MO ✗ Altres adults prosocials de l'entorn. ✗ Mediator comunitari ✗ UBASP. ✗ Trobades en xarxa amb tots els agents que hi intervenen.

<p>menors amb problemàtiques semblants.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✘ Identificar els espais de poder del jove i dels pares. ✘ Identificar les necessitats reals de canvi d'etatus i de relacions que té el jove. ✘ Treballar la comprensió i l'acceptació de la normativa familiar. ✘ Fomentar els espais de relació i de comunicació fill-pares. ✘ Evitar o afavorir la participació de tercers persones (familiars, parelles, amics) en el procés d'intervenció. ✘ Ensenyar al menor eines de control emocional i de resolució de conflictes. ✘ Emprar tècniques de mediació i de pacte entre el jove i la família. ✘ Promoure separacions terapèutiques temporals entre el menor i la família. 	<p>mediació.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✘ Programes^{xlvii} : ✘ Individuals o en grup ✘ Control d'impulsos^{xlviii}s ✘ Control emocional ✘ Resolució de conflictes. ✘ Mediació^{xlix}. ✘ Acceptació de la norma. 	<ul style="list-style-type: none"> ✘ Programes comunitaris.
---	---	--

Objectius en relació amb el grup d'iguals (amb els seus companys)

- ✘ Que el jove triï grups de relació pro socials
- ✘ Que el jove sàpiga evitar els moments de risc i les activitats delictives
- ✘ Que el jove sàpiga identificar les interferències que el grup causa en la seva relació familiar.
- ✘ Que el jove sàpiga mantenir els seus interessos per sobre dels del grup.

Actuacions i estratègies	Recursos propis	Recursos externs
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Treballar les habilitats relacionades amb la presa de decisions i la pressió de grup. ✓ Fer una anàlisi conjunta de la influència del grup en els conflictes familiars. ✓ Ajudar el jove a classificar el seus valors per establir les prioritats d'actuació. ✓ Reflexionar en relació amb els límits de la nostra llibertat d'actuació i la dels altres. ✓ Orientar i reflexionar en relació amb el risc. ✓ Orientar el jove en relació amb espais de lleure organitzat. 	<p>Programes:</p> <p>Individuals o en grup</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Presa de decisions</i> ✓ <i>Pressió de grup</i> ✓ <i>Escala de valors</i> ✓ <i>Límits</i> ✓ <i>Pensament limitador</i> ✓ <i>Anàlisi de la participació en el delictes.</i> 	<p>Programes comunitaris.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Alternatives de lleure.

Objectius en relació amb l'escola o al treball

- ✘ Que el jove tingui una actitud positiva envers l'escola i/o el treball.
- ✘ Que el jove s'esforci per assolir les habilitats laborals o escolars necessàries per reeixir en aquest àmbit.

Actuacions i estratègies	Recursos propis	Recursos externs
<ul style="list-style-type: none"> ✘ Reforçar les actituds positives envers la formació o el treball. ✘ Fer una recerca activa de feina. ✘ Participar en tallers d'habilitats laborals. ✘ Activitats de control horari i de gestió del temps. ✘ Treballar l'acceptació de la col·laboració dels pares en aquest àmbit quan sigui convenient. 	<ul style="list-style-type: none"> ✘ Acompanyament recerca laboral. ✘ Gestor ocupacional. ✘ Graelles control horari. ✘ Programació de petits objectiusⁱ. ✘ Entrevistes conjuntes pares o tercersⁱⁱ. ✘ Programes: ✘ Individuals o en grup ✘ Habilitats laborals 	<ul style="list-style-type: none"> ✘ SOC. ✘ Internetⁱⁱⁱ. ✘ <u>Comunitari</u> ✘ Borses de treball municipals. ✘ <u>Comunitaris</u>

Objectius en relació a aspectes personals

- ✘ Que el menor reconegui la seva responsabilitat en relació a l'abús en el consum de tòxics, la inestabilitat emocional, o la inestabilitat psíquica.
- ✘ Que el menor s'esforci per ser assertiu.
- ✘ Que el menor estigui segur i confiat en les seves possibilitats.
- ✘ Que el menor elabori un projecte de futur d'acord amb la seva realitat i les seves possibilitats.

Actuacions i estratègies	Recursos propis	Recursos externs
<ul style="list-style-type: none"> ✘ Derivar el menor a recursos específics de la xarxa, propis o privats. ✘ Participar en tallers de control emocional i d'assertivitat. ✘ Reflexionar conjuntament amb el menor en relació al seu projecte de futur. ✘ Reforçar positivament els èxits del menor i obrir-li expectatives. ✘ Injectar al menor perspectives de futur. 	<ul style="list-style-type: none"> ✘ Psicòleg de MO. ✘ Valorar conjuntament amb els pares i el menor els èxits assolits. ✘ Programes: ✘ Individuals o en grup ✘ Control emocional. ✘ Assertivitat. 	<ul style="list-style-type: none"> ✘ Xarxa pública salut mental. ✘ Xarxa pública toxicomanies ✘ Recursos privats salut mental. ✘ Recursos privats toxicomanies. ✘ <u>Comunitaris</u>

Annex 1

Taula per evidenciar els espais de coneixença que els pares tenen dels seus fills.

Coneixements dels pares en relació amb el fill			
	Àrees d'activitat del jove	Certes	Suposicions
1	En relació amb el treball o els estudis.		
2	En relació amb les activitats de lleure entre setmana.		
3	En relació amb les amistats.		
4	En relació amb el consum de tòxics.		
5	En relació amb les idees i les creences		
6	En relació amb les activitats de cap de setmana		
7	Altres		

Annex 2

Taula de compromisos i pactes entre pares i fills.

Document de pactes i compromisos núm.
.....,dede 200.....

Reunits:

.....de anys.

i

.....deanys.

Acorden:

1.
2.
3.
4.
5.

I perquè en quedi constància del compliment signen aquest document.

El jove

El representat legal

En dóna fe d'aquest acord....., tècnic/a delegat/da de Medi Obert.

Annex 3

Taula per reflectir els espais de poder dins de la família

	Conflictes dels pares amb el jove		Conflictes del jove amb els pares	
Domicili	1		1	
	2		2	
	3		3	
	4		4	
	5		5	
	6		6	
Horari	1		1	
	2		2	
	3		3	
	4		4	
	5		5	
	6		6	
Gestió econòmica	1		1	
	2		2	
	3		3	
	4		4	
	5		5	
	6		6	
Hàbits tòxics	1		1	
	2		2	
	3		3	
	4		4	
Relacions	1		1	
	2		2	
	3		3	
	4		4	
	5		5	
	6		6	
Altres	1		1	
	2		2	
	3		3	
	4		4	
	Valoració*		Valoració*	
Total x valoració =			Total x valoració =	

* Valoració 1 menys greu 3 molt greu; la valoració pot ser la del tècnic o bé la del grau d'afectació de cada part.

Annex 5

Taula per ajudar a la elaboració d'una normativa familiar

Normativa familiar		
Horaris	1	
	2	
	3	
	4	
Despesa econòmica	1	
	2	
	3	
	4	
Tasques encomanades	1	
	2	
	3	
	4	
	5	
	6	
	7	
	8	
Visites amics	1	
	2	
	3	
	4	
Música	1	
	2	
	3	
Consum haixix	1	
	2	
	3	
Menjars	1	
	2	
	3	
	1	
	2	
	3	
	4	

Annex 6

Taula de planificació de les activitats dels joves

Hores	Matí	Mig dia	Tarda	Vespre	Nit
Dies	De.... a....	De...a....	De...a	De... a...	De...a....
Dilluns					
Dimarts					
Dimecres					
Dijous					
Divendres					
Dissabte					
Diumenge					

Annex 7

Proposta d'acta o comprovant per ambdues parts, en aquells casos que pugui ser útil.

- * Presencial, telefònica, etc.
- * Si es considera necessari per donar rigor, o per comprometre les parts.

Annex 8

Taula per portar el control o auto control de les gestions fetes, pot ser utilitzada per qualsevol delsactors que intervenen en la mesura: jove, pares o pel mateix tècnic.

Mapa de control de gestions				
Gestió	Passos	Fet	No	Incidents
1	1			
	2			
	3			
	4			
2	1			
	2			
	3			
	4			
3	1			
	2			
	3			
	4			
4	1			
	2			
	3			
	4			
5	1			
	2			
	3			
	4			

Annex 9

		Temes tractats	
Data:			
Modalitat*:			
Durada:			
Participants:			
Signatures*		Qüestions pendents	
Tècnic	Pares	Tècnic	Pares
Propera trobada			

Annex 10

Decàleg de qüestions a tenir en compte en les intervencions amb joves neonazis	
1	Tenir en tot moment la llei com a límit de qualsevol raonament o discussió.
2	Estar ben informat sobre les activitats i estratègies d'aquests grups.
3	Centrar la intervenció en el sentiments, buscar punts sensibles.
4	Cercar la complicitat dels pares, quan sigui possible.
5	Donar suport als pares; grups d'autoajuda, etc.
6	Cercar contradiccions entre el discurs i les actuacions del grup.
7	
8	
9	
10	

Annex 12

Taula per diagramar les seqüències d'enfrontament entre pares i fills

	Actuacions família	Alternatives	Actuacions jove	Alternatives
Situació inicial 1				
1a actuació				
2a actuació.				
3a actuació.				
4a actuació.				
Situació final 1				
	Actuacions família		Actuacions jove	
Situació inicial 2				
1a actuació				
2a actuació				
3a actuació				
4a actuació				
Situació final. 2				

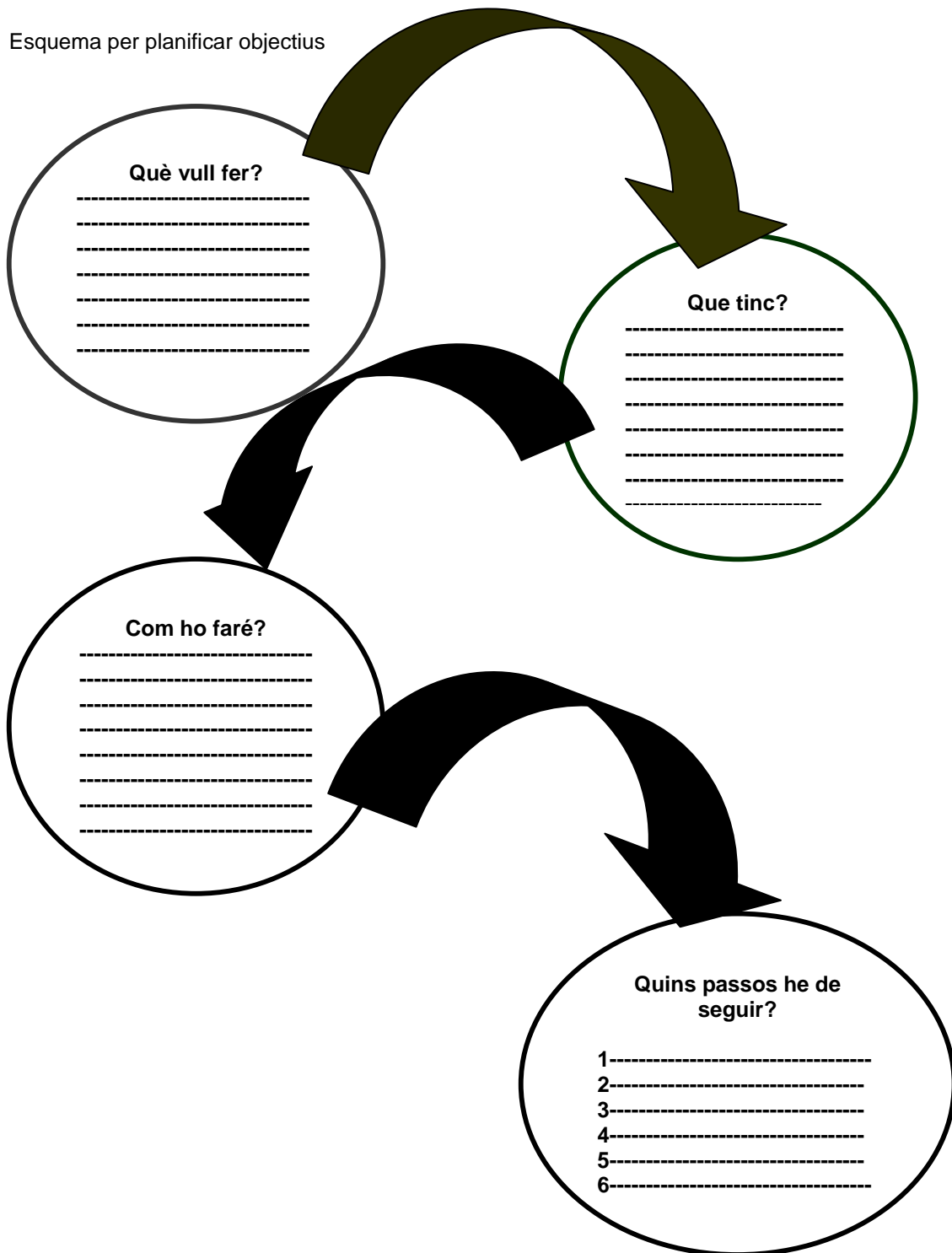
Annex 13

Diagrama de guanys i pèrdues en una situació de canvi.
Ajuda a la presa de decisions.

Situació que cal canviar:			
	Guanys	Pèrdues	Contraprestacions
Jove			
Família			

Annex 14

Esquema per planificar objectius

Annex 15

Taula per ajudar al jove a adonar-se dels objectius que assoleix i per fer planificacions a curt, mig i llarg termini.

Propòsits i resultats			
Avui m'he proposat	1 2 3 4 5 6 7 8 9	Avui he aconseguit	1 2 3 4 5 6 7 8 9
Aquesta setmana m'he proposat	1 2 3 4 5 6 7 8 9	Aquesta setmana he aconseguit	1 2 3 4 5 6 7 8 9
Aquest mes em proposo	1 2 3 4 5 6 7 8 9	Aquest mes he aconseguit	1 2 3 4 5 6 7 8 9

^x El factor temps de dedicació és molt important en la resolució d'aquest conflictes, ja que si bé hi ha molts pares que tenen clar quina hauria de ser la seva actitud i participació en el conflicte generat no sempre corresponen amb accions les seves idees sobre el conflicte.

^{xi} És important en aquests casos (també en general), que les accions que es determini dur a terme a la família sigui amb el coneixement de totes les parts.

^{xii} Vegeu el document de l'annex 1

^{xiii} L'ús de les tècniques pròpies de la mediació resulta molt indicat per resoldre situacions concretes d'enfrontament a la família.

^{xiv} Considerem que aquest recurs està molt indicat per afrontar situacions cròniques d'enfrontaments entre pares i fills. Es pot aplicar en substitució d'una mesura existent o com a obligació o pauta educativa dins d'una llibertat vigilada. Ens referim en tot moment a la mesura de convivència amb familiar o grup educatiu.

^{xv} Els casos de violència són prioritaris per als psicòlegs de Medi Obert, la seva aportació pot ser especialment útil pel que fa a la intervenció amb els pares.

^{xvi} Poden ser tant externs com propis d'acord amb les possibilitats d'organització. Recollim especialment l'experiència de la Fundació Casal Marianao de Sant Boi. En aquests programes s'ensenyen tècniques de negociació, i es donen suport mutu entre pares amb conflictes semblants.

^{xvii} Aquest programa està actualment en fase d'experimentació en zones de Barcelona:

^{xviii} Vegeu document annex 2.

^{xix} És una eina de treball intern per al tècnic. Vegeu annex 3.

^{xx} És una eina per al treball intern del tècnic. Vegeu annex 4.

^{xxi} És una eina de treball intern per al tècnic per veure clarament les possibilitats reals de les intervencions. Vegeu annex 5.

^{xxii} Vegeu document annex 6.

^{xxiii} Vegeu el recull d'articles de l'apartat 'Documentació' del portal del Medi obert a la plataforma e-Catalunya.

^{xxiv} Aquest recurs pot consistir en la participació d'un professional extern o bé el pot dur a terme el psicòleg de Medi Obert d'acord amb la complexitat de la intervenció.

A Barcelona hi ha convenis amb les entitats de: Sant Pere Claver, i amb l'associació Ventijol.

^{xxv} La participació dels recursos socials de la xarxa bàsica; UBASP, mediador, etc., en aquests casos hauran d'anar necessàriament coordinats en una mateix programa d'intervenció, ja que si no és així les intervencions es poden anul·lar entre elles.

^{xxvi} Les reunions presencials en xarxa per coordinar i aclarir les intervencions de diferents agents sobre un determinat cas són molt útils per trencar dinàmiques i ajuntar esforços.

^{xxvii} Cada cop és més freqüent la creació d'escoles de pares en institucions com IES o centres cívics.

^{xxviii} La participació d'altres adults amb els que el jove manté una relació diferent de la que té amb els pares, dins del programa d'intervenció, en alguns casos pot ajudar a canviar les dinàmiques d'enfrontament existents.

^{xxix} Vegeu annex 8

^{xxx} A fi de donar més formalitat a aquest intercanvi es pot utilitzar un instrument, a l'annex 9 us fem una proposta.

^{xxxi} En alguns casos pot ajudar a la millora de la relació entre ambdós la realització d'activitats conjuntes que propiciïn la relació.

^{xxxii} L'interès i valoració de les activitats de lleure organitzat que pugui fer el noi, per part dels pares poden ser un bon recurs per trencar la dinàmica d'enfrontaments.

^{xxxiii} A fi de donar més formalitat a aquest control es pot utilitzar un instrument, a l'annex 10 us fem una proposta.

^{xxxiv} A fi de donar més importància a l'assoliment d'aquests objectius es pot utilitzar un instrument, a l'annex 11 us fem una proposta.

^{xxxv} En tot cas és una eina que han d'implementar els pares, si es que es veu oportú en cada cas. La nostra actuació hauria de consistir en orientar-los per tal de que la seva aplicació fos útil i possible d'aplicar.

^{xxxvi} En funció de la dinàmica de relació existent entre els progenitors això pot fer aconsellable la realització d'entrevistes conjuntes amb ambdós progenitors o només amb un de sol cada cop.

^{xxxvii} En aquest cas el psicòleg de medi obert pot ser molt útil a l'hora de derivar i/o explorar al progenitor que presenta alguna problemàtica personal i ajudar a destriar aquest aspecte del conflicte general d'enfrontament amb el jove.

^{xxxviii} Aquests serveis poden ser molt útils per reconduir o aclarir les situacions d'enfrontament entre progenitors.

^{xxxix} Utilitzarem entrevistes individuals per establir el vincle de relació i per responsabilitzar al jove del fet, i utilitzarem les conjuntes per aclarir l'abast de la mesura i les actuacions que se'n deriven el programa d'actuació.

^{xl} Pel que es refereix a la modalitat de les entrevistes, considerem que el més adient és una combinació d'entrevistes obertes i semi estructurades, unes per tal de fomentar el vincle i les altres per centrar la intervenció en els aspectes més importants de la problemàtica detectada.

^{xli} Malgrat que és molt difícil en aquests casos és molt convenient preservar la independència en relació al conflicte per tal d'obtenir el respecte de les parts.

^{xlii} La sistematització en la recerca d'informació que permet d'aquesta eina, pot ajudar en l'exploració dels joves a l'hora de detectar aspectes que podien passar pe alt en les primeres entrevistes.

^{xliiii} Per tal de poder arribar a acord i pactes ajudin a solucionar el conflicte plantejat i rebaixin la tensió cal igualar la posició dels pares i del jove, per això segons les circumstàncies serà convenient adoptar una posició o bé l'altra, en aquells casos en que això no sigui significatiu, la posició més raonable és la de mantenir-se el més neutral possible.

^{xliiv} Aquesta estratègia dependrà del moment del seguiment, però és convenient recordar la importància de tenir present les possibilitats que donen les entrevistes conjuntes.

^{xlv} Vegeu annex 12.

^{xlvi} Vegeu annex 13.

^{xlvii} Vegeu alguns d'aquests programes a la carpeta "V" de la intranet del Departament: [Programa de control de conductes violentes fills – pares](#), [\(grup de treball de M.O\)](#), [Programa pilot pel control de les conductes violentes](#), [\(grup de psicòlegs de](#)

M.O), [Taller d'assertivitat](#), (Elaborat per Cati Giberga), [Programa "Normes"](#), [Programa "amics i amigues"](#), [Fitxa pel·licula "Un dia de furia"](#), [Programa de competències psicosocials per a educadors](#).

^{xlviii} Alguns exemples de programes poden ser: [Vivir sin violencia](#), Enrique echeburua i altres, Ed. Pirémide, [Programa d'intel·ligència emocional](#), Guillem Masot TGN 2005, [Ser persona y relacionarse](#), Manuel Segura Morales Ministerio Educación Ed. Narcea 2002, [Jo i..... programa de prevenció ed secundària](#) Aj Reus 2002., [Ser rersponsible del delict](#).
Lluïsa Rodríguez Cortés

^{xlix} En aquest cas ens referim al programa de mediació postsentencial, que en aquest cas no extingeix la mesura però que pot ser tingut en compte pel Jutjat de Menors per alguna modificació de la mesura.

ⁱ Vegeu annex 15

ⁱⁱ En molts casos les persones més significatives en aquest àmbit no són els pares sinó altres adults, com ara la companya, els pares d'aquesta, etc...

ⁱⁱⁱ Les pàgines de recerques laborals a internet; infojobs, la del mateix SOC, o bé la de les bosses de treball municipals, són eines valuoses per la recerca laboral.